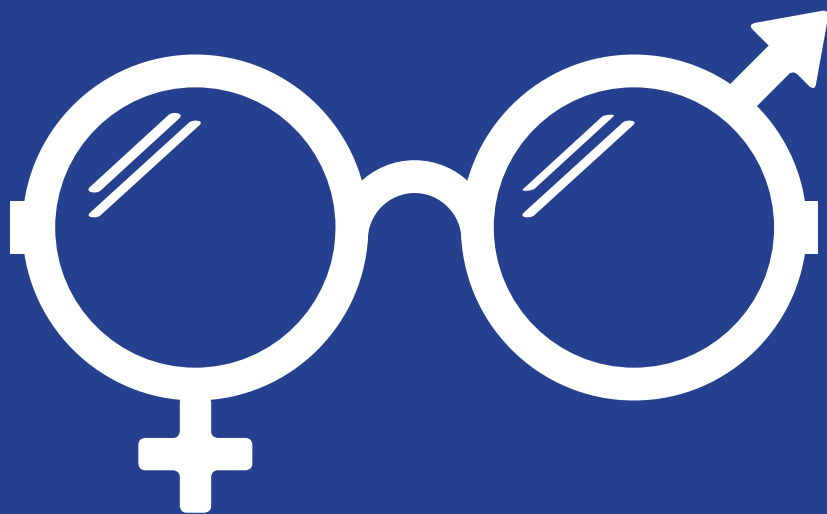

ЗА СРБИЈУ БЕЗ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

ПРИДРУЖИТЕ

НАМ СЕ!

ПОВЕРНИК ЗА
ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

Подржао:

 UN
WOMEN
United Nations Entity for Gender Equality
and the Empowerment of Women

БЕЗ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ!

Шта је Повереник за заштиту равноправности?

Повереник за заштиту равноправности је самостално и независно тело које је основано ради сузбијања свих видова, облика и случајева **дискриминације**. Визија Повереника за заштиту равноправности јесте да Србија буде праведно и отворено друштво равноправних људи са једнаким могућностима, у којем се цени и поштује различитост. Повереник поступа по притужбама због дискриминације, а овлашћен је да упозорава јавност на најчешће, типичне и тешке случајеве дискриминације, даје мишљење о нацртима закона и других правних прописа који се тичу забране дискриминације, препоручује мере за остваривање равноправности и др.

Шта је дискриминација?

Прописима Републике Србије регулисано је да су сви једнаки и уживају једнак положај и једнаку правну заштиту, без обзира на лична својства и да је свако дужан да поштује начело једнакости. Међутим, у пракси се дешава да се према неком лицу или групи лица поступа неповољније него што се поступа према другима, и то због неког њиховог личног својства, као што су раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, рођење, вероисповест, политичко уверење, сексуална оријентација, језик, старосно доба, здравствено стање, изглед и др. Такво поступање према људима представља дискриминацију. Дискриминација се, такође, врши и када се према неком лицу или групи лица поступа онако како се поступа и према другима, иако се они, због неког свог личног својстава, налазе у различитој позицији у односу на друге, тако да их једнако поступање ставља у неповољнији положај у односу на друге. Зато се обично каже да је дискриминација **неједнако поступање према једнаким и једнако поступање према неједнаким**.

Дискриминација није само неједнако поступање у односу на лица и групе, које се заснива на неком њиховом личном својству, већ и **када се лица или групе, које се налазе у неравноправном положају, третирају на исти начин као други**.

Дискриминација може бити непосредна (директна) – на пример, када жену после повратка са породилског боловања послодавац распореди на мање плаћено радно место. Дискриминација може бити и **посредна (индиректна)** – на пример, уведе се правило по којем је услов за напредовање на послу добра оцена резултата рада у претходној години, при чему се оцена даје само онима који су у претходној години радили дуже од шест месеци. Тиме су дискриминисане све запослене жене које су у току године користиле породилско одсуство дуже од шест месеци.

Шта су посебне (афирмативне) мере?

Ради постизања пуне равноправности, заштите и напретка лица или групе лица која су у суштински неједнаком положају у односу на остале грађанке/не, уводе се посебне (афирмативне) мере. Посебне (афирмативне) мере су усмерене на укидање неједнакости и постизање пуне равноправности. Тако је, на пример, допуштено да се уведу посебне мере ради отклањања и спречавања неједнаког положаја жена и мушкараца и остваривања једнаких могућности полова.

Једна од посебних мера јесте, на пример, увођење правила да на изборним листама за Народну скупштину Републике Србије свако треће место мора бити резервисано за мање заступљени пол. Ова мера била је неопходна како би се повећао број жена у Народној скупштини Републике Србије и тиме створили услови да жене буду равномерно заступљене у овом највишем представничком телу.

Каква је веза између стереотипа, предрасуда и дискриминације?

Дискриминација је често последица **стереотипа и предрасуда**. Зато неки кажу да је **дискриминација предрасуда у акцији**. Ако постоји негативно мишљење о некој групи, оно је праћено негативним емоцијама и акцијама које су у складу са тим мишљењем и емоцијама. Иако се говори о богатству различитости, често се дешава да се различитост доживљава као претња, то јест да се особе које се по неком свом личном својству разликују од већине опајају као лоше, мање вредне и због тога постају жртве неразумевања и подозрења. Од тога до дискриминације само је један корак.

У основи већине дискриминаторских поступака крије се неки стереотип. Тако, на пример, професионално усмеравање девојчица на друштвене, а дечака на природне науке резултат је стереотипа да дечаци имају развијеније логичко и математичко мишљење од девојчица. Због тога борба против дискриминације укључује и борбу против стереотипа и предрасуда.

У којим областима се дискриминација најчешће појављује?

Дискриминација је веома раширена појава, постоји одувек и свуда. Може је извршити свако, шалтерски радник/ца у градској управи, орган јавне власти, судија/суткиња, лекар/ка, наставник/ца, полицајац/ка. Она се може десити било где – на послу, у школи, на факултету, у болници, на стадиону, у поступку пред органом јавне власти, у суду, у градском превозу, на улици...

Према притужбама поднетим Поверенику за заштиту равноправности, дискриминација се најчешће испољава у области рада и запошљавања, у поступању органа јавне власти, у образовању, здравству, пружању јавних услуга, коришћењу објеката и површина и др.

Шта је родна дискриминација?

Родна дискриминација је свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање поступања, чији је циљ или последица да се неком лицу или групи лица онемогући остваривање људских права и слобода због њихове припадности женском или мушком полу. Расположиви подаци показују да су жене чешће дискриминисане у односу на мушкарце и да су у односу на њих у неповољнијем положају у свим областима друштвеног живота. Посебно су угрожене Ромкиње, инвалидкиње, самохране мајке, избегле или расељене жене, сиромашне жене, жене са села, лезбејке. Припаднице ових група вишеструко су дискриминисане.

Из члана 20. Закона о забрани дискриминације

Забрањено је ускраћивање права или јавно или прикривено признавање погодности у односу на пол или због промене пола. Забрањено је и физичко и друго насиље, експлоатација, изражавање мржње, омаловажавање, уцењивање и узнемиравање с обзиром на пол, као и јавно заговарање, подржавање и поступање у складу са предрасудама, обичајима и другим друштвеним обрасцима понашања који су засновани на идеји подређености или надређености полова, односно стереотипних улога полова.

Примери родне дискриминације су:

- оглас којим се траже искључиво жене за рад у фризерском салону
- оглас којим се траже искључиво мушкарци за посао индустријског менаџера
- давање отказа жени због трудноће
- сексуално уцењивање на радно месту
- различите зараде мушкараца и жена за исти рад или рад исте вредности
- родни стереотипи у уџбеницима
- бесплатан улаз и пиће за жене у дискотекама или клубовима
- одбијање да се изда стан самохраној мајци
- рекламе у којима је жена представљена као сексуални објекат
- прописивање да је отпремнина за одлазак у пензију за мушкарце 300 еура по години радног стажа, а за жене 200
- одбијање послодавца да на место секретарице запосли удату жену, са образложењем да због честих путовања предност имају неударе жене.

Која је разлика између пола и рода? Шта је родна равноправност?

Постоје извесне нејасноће у вези са употребом речи **род и пол**. Често се ова два појма поистовећују. Међутим, између пола и рода постоји велика разлика. Разумевање те разлике важно је за разумевање родне равноправности. Пол је скуп биолошких, анатомских и физиолошких особина жена и мушкараца. Све друге разлике које постоје између жена и мушкараца друштвено су условљене. То значи да је род скуп особина и улога које се у одређеним друштвима приписују женама и мушкарцима. Међутим, без обзира што су оне научене у процесу социјализације, углавном се представљају као природне, односно непроменљиве. Разлику између пола и рода илуструје следећи пример: рађање детета је женска биолошка улога, док је улога неге и старање о новорођеном детету родна улога, која се обично приписује женама, иако се о детету може успешно старати и мушкарац. Родне разлике често служе као основа друштвене неједнакости, јер се мушке улоге по правилу више вреднују од женских. У складу са овим, јасно је да не постоји захтев за полном, већ за родном равноправношћу. **Родна равноправност** значи једнаку заступљеност, учешће и моћ жена и мушкараца у свим сферама јавног и приватног живота.

Како се обратити Поверенику за заштиту равноправности?

Свако ко сматра да је дискриминисан може поднети притужбу Поверенику за заштиту равноправности. То може учинити свако физичко и правно лице, као и група лица. Поред лица које је дискриминисано, притужбу може поднети и организација која се бави заштитом људских права, уз сагласност тог лица. Ако је у питању дискриминација групе лица, организација подноси притужбу у сопствено име, без било чије сагласности.

Притужба се подноси у **писаној форми** (постоји одговарајући образац притужбе који се може преузети са сајта www.ravnopravnost.gov.rs).

Пример реаговања Повереника за заштиту равноправности на притужбу због родне дискриминације

У притужби коју је запослена жена упутила Поверенику за заштиту равноправности наведено је да је после повратка са породичног одсуства подносиоца притужбе распоређена на ниже и мање плаћено радно место. У току поступка утврђено је да је банка на овај начин поступила према многим запосленим женама. Оцењујући да се ради о стратешки важном случају, јер је овај вид дискриминације широко распрострањен, Повереник за заштиту равноправности је против пословне банке покренуо судски поступак и затражио да суд утврди дискриминацију и наложи банци да жену врати на радно место на којем се налазила пре одласка на породично одсуство.

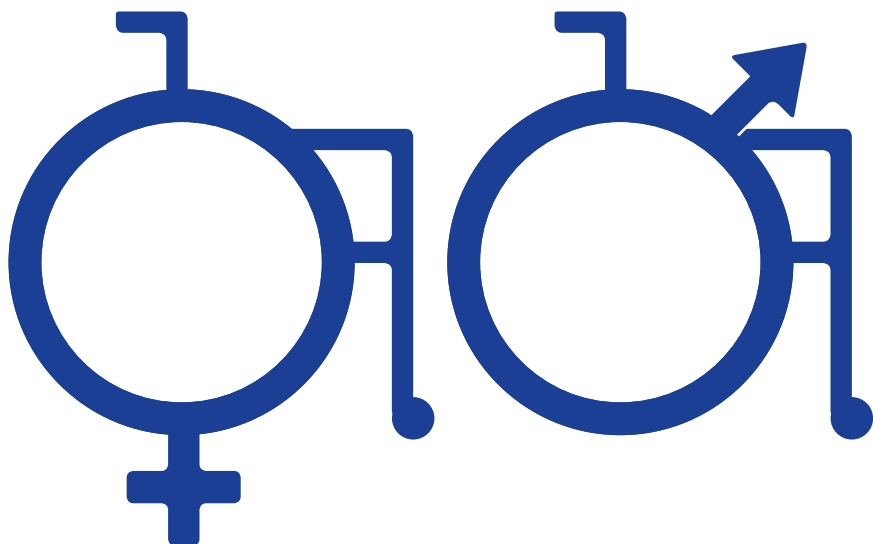
Притужба треба да садржи податке о томе ко је жртва дискриминације, ко је извршио дискриминацију, опис дискриминаторског поступка, као и доказе о претрпљеној дискриминацији (исправе, сведоци и др.). **Притужба мора бити потписана.**

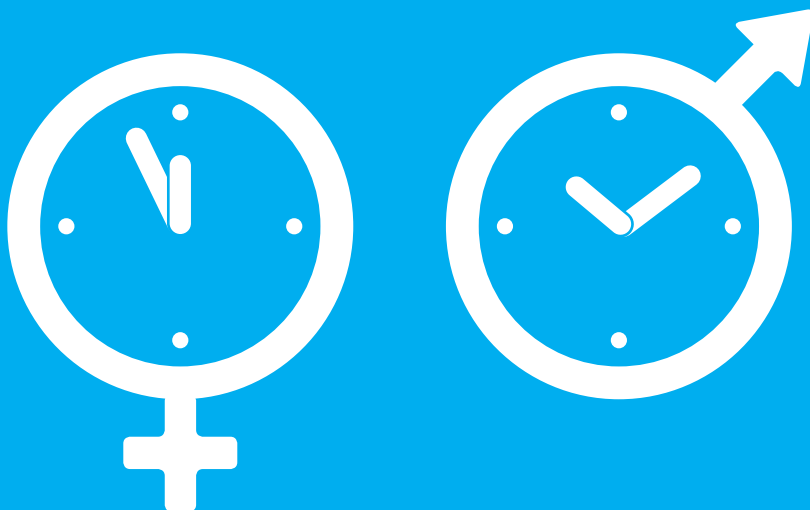
Притужба се може поднети: поштом, телефаксом, електронском поштом са скенираним поднеском и потписом подносиоца/тељке, у електронској форми уз електронски потпис подносиоца/тељке, као и усмено, у пријемној канцеларији Повереника за заштиту равноправности.

Поступак пред Повереником за заштиту равноправности је бесплатан.

Шта ради Повереник за заштиту равноправности када добије притужбу?

Повереник упућује притужбу на изјашњење ономе против кога је притужба поднета, утврђује чињенице и након спроведеног поступка даје мишљење о томе да ли је извршена дискриминација. Ако утврди да је дискриминације извршена, даје препоруку о начину отклањања повреде права. Повереник за заштиту равноправности може предложити **спровођење поступка мирења** (медијације) уколико за то постоје законски услови. Такође, уз сагласност дискриминисаног/е, Повереник за заштиту равноправности може против дискриминатора/ке **покренути парницу за заштиту од дискриминације**. Ако је антидискриминационим прописима одређено понашање квалификовано као прекршај, Повереник може **поднети прекршајну пријаву**. Као државни орган, Повереник за заштиту равноправности може поднети предлог за оцену уставности општег акта и може поднети кривичну пријаву. Повереник за заштиту равноправности није овлашћен да дискриминаторе/ке кажњава ако не поштују његове препоруке, али их може убедити да то чине ауторитетом институције, снагом аргумената и притиском јавности.

Дискриминација је забрањена!

**Ако сте жртва дискриминације, обратите се
Поверенику за заштиту равноправности!**

**Упутите жртве дискриминације на Повереника за
заштиту равноправности!**

Уколико су Вам потребне правне информације, савет или помоћ у састављању притужбе, закажите термин за разговор у пријемној канцеларији Повереника за заштиту равноправности.

Адреса: Београдска 70, 11000 Београд
Телефон и факс: +381 11 243 80 20
+381 11 243 64 64, +381 11 243 81 84

www.ravnopravnost.gov.rs
poverenik@ravnopravnost.gov.rs